

Na osnovu člana 184. stav (5) Zakona o bankama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/17), člana 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17) i člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 19.06.2024. godine donosi

OPERATIVNE SMJERNICE ZA IZRADU PRIRUČNIKA ZA PROVOĐENJE INSTRUMENTA UNUTRAŠNJEG RESTRUKTURIRANJA

1. UVOD

1.1. Osnova i obrazloženje

Ove Operativne smjernice za izradu priručnika za provođenje instrumenata unutrašnjeg restrukturiranja (u daljem tekstu: Smjernice) služe kao vodič bankama šta bi priručnik za provođenje instrumenata unutrašnjeg restrukturiranja (u daljem tekstu: Priručnik) trebao obuhvatiti. Priručnik predstavlja interni dokument banke kojim se trebaju definirati svi interni ili eksterni postupci od strane banke, ili od trećih strana u ime banke, kako bi se mogao izvršiti otpis i konverzija instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza banke, tj. kako bi se mogao efikasno primijeniti instrument unutrašnjeg restrukturiranja. Priručnik treba biti donesen u skladu sa smjernicama iz ovog dokumenta.

Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) je usvojila Smjernice u planiranju restrukturiranja – Očekivanja od banaka (u daljem tekstu: Očekivanja od banaka), u kojem su navedene aktivnosti koje banke trebaju poduzeti i provesti kako bi bile pripremljene za eventualnu kriznu situaciju i kako bi nad njima bilo moguće provesti postupak restrukturiranja u slučaju potrebe.

Instrument unutrašnjeg restrukturiranja je ključni instrument restrukturiranja banaka i on se može provesti samostalno ili u kombinaciji s drugim instrumentima restrukturiranja, u zavisnosti od konkretnog slučaja. Njegovo efikasno provođenje zahtijeva potpune, tačne i ažurne informacije koje trebaju biti pravovremeno osigurane od strane banke. Banke trebaju ispuniti zahtjeve iz Očekivanja od banaka, posebno zahtjev da imaju dovoljan kapacitet za pokriće gubitka i dokapitalizaciju kako bi se gubici rasporedili na što širi krug obaveza i kako bi se efikasno primijenila strategija restrukturiranja. Od banaka se posebno očekuje da na tačan i pouzdan način prepoznaju i kvantificiraju iznos obaveza koje će se, prema preferiranoj strategiji restrukturiranja, koristiti za pokriće gubitka i za dokapitalizaciju.

U cilju stvaranja pretpostavki za efikasno provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja¹, a sve u skladu s Očekivanjima od banaka, banke koje imaju dozvolu za rad izdanu od strane Agencije i za koje je planom restrukturiranja predviđena strategija restrukturiranja korištenjem odgovarajućih mjera i zakonom propisanih instrumenata restrukturiranja, trebaju razviti i usvojiti odgovarajući priručnik.

¹ U priručniku se može, u zavisnosti od konteksta, pored naziva „instrument unutrašnjeg restrukturiranja“ koristiti i naziv „otpis i konverzija“ s obzirom da su isti sinonimi za „bail-in“.

1.2. Očekivanja od priručnika

Priručnik treba minimalno obuhvatiti sljedeća područja:

- utvrđivanje i opis odgovarajućih upravljačkih aranžmana banke za primjenu instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja s opisom linija odgovornosti, kanala izvještavanja, uloge uključenih odbora te načina i kanala komunikacije;
- procese i rokove za utvrđivanje stavki bilansa banke na koje će se primijeniti otpis i konverzija instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza te osiguravanje podataka za izvršenje otpisa i konverzije;
- detaljan opis koraka prilikom izvršenja otpisa i konverzije instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza banke;
- detaljan opis upravljačkih informacionih sistema koji trebaju podržati procese iz priručnika, a sve u skladu s načelom 5.3 Očekivanja od banaka - MIS kapaciteti koji pružaju informacije i podatke neophodne za efikasnu primjenu mjera restrukturiranja iz Očekivanja od banaka;
- MREL kapacitet (iznos za pokriće gubitaka i iznos za dokapitalizaciju);
- uključenost trećih strana u proces provođenja bail-in instrumenta;
- potencijalne prepreke za provođenje procesa restrukturiranja.

Od priručnika se očekuje da u uvodnom dijelu sadrži opis poduzetih postupaka za njegovo donošenje, ažuriranje i jasan opis instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza na koje se odnosi. Opisi procesa su sastavni dio priručnika i od banaka se očekuje da prilikom izrade priručnika obuhvate sljedeće elemente:

- a) utvrđivanje i opis svih ulaznih i izlaznih podataka različitih procesa: tabele sa podacima, posebni dokumenti i obrasci i sl.;
- b) hronološki opis događaja i zadataka, s tim da bi hronološka ilustracija u posebnoj tabeli ili dijagramu doprinijela jasnoći i
- c) opis operativnih procedura (npr. u dijagramu toka).

Od banaka se očekuje da testiraju elemente priručnika putem odgovarajućih simulacijskih vježbi sa posebnim osvrtom na osiguravanje potrebnih podataka. U poglavlju 4. ovih Smjernica je detaljnije objašnjeno testiranje.

Priručnik treba biti dobro strukturiran i lako razumljiv i u skladu s ovim smjernicama. Trebao bi biti pragmatičan kako bi se mogao operativno primijeniti u potencijalnom slučaju restrukturiranja banke.

Potrebno je da uprava banke usvoji priručnik koji će se ažurirati najmanje jednom godišnje uzimajući u obzir: rezultate provedenih simulacijskih vježbi, povratne informacije od strane Agencije, regulatorne promjene, materijalne promjene u banci koje su se u međuvremenu dogodile, zahtjeve eksternih učesnika za eksterno provođenje otpisa i konverzije i dr.

Značajnije promjene priručnika u odnosu na prethodnu verziju trebaju biti jasno naznačene i o tome trebaju biti obaviještene sve uključene organizacione jedinice i odbori banke.

Banke u priručniku trebaju naznačiti sva otvorena pitanja, odnosno prepreke i potencijalne poteškoće koje se odnose na operativnu provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, kako bi se iste u daljnjoj komunikaciji s Agencijom mogla odgovarajuće riješiti (npr. pravna ograničenja, razina automatizacije podataka i sl.).

2. INSTRUMENTI KAPITALA I PRIHVATLJIVIH OBAVEZA NAD KOJIMA SE PROVODI OTPIS I KONVERZIJA

Djelokrug instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza koji će biti obuhvaćeni priručnikom se razlikuje od banke do banke (zavisno od strukture obaveza banke), ali bi svaki instrument kapitala odnosno prihvatljivih obaveza² trebao imati opis:

- a) redosljeda prioriteta naplate u slučaju stečaja odnosno likvidacije banke;
- b) o kakvoj vrsti instrumenta se radi (npr. o kojoj stavki kapitala se radi - CET1, AT1, T2, o kakvoj vrste obveznice je riječ, radi li se o instrumentu baziranom na kreditu, i sl.);
- c) tržišta gdje je instrument odnosno prihvatljiva obaveza uvrštena za trgovanje, kao i naziv registra gdje je instrument izdat (ukoliko je primjenjivo).

Banke bi trebale napraviti kratki pregled svih instrumenata obuhvaćenih priručnikom u kojem bi se prema karakteristikama iz prethodno navedenog opisa trebao nalaziti iznos svakog instrumenta i njegov udio u ukupnom iznosu svih instrumenata koji će se koristiti za otpis i konverziju prilikom provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Ako se neki instrumenti, koji trenutno nisu obuhvaćeni priručnikom, planiraju koristiti, tada je potrebno navesti takve instrumente i plan njihove primjene.

3. SADRŽAJ PRIRUČNIKA

3.1. Upravljanje, komunikacija i zahtjevi za javnom objavom

3.1.1. Upravljački okvir

U skladu s Očekivanjima od banaka banke treba da uspostave snažne upravljačke procese koji na odgovarajući način podržavaju pripremu i provođenje strategije restrukturiranja, a priručnik bi trebao sadržavati snažne upravljačke aranžmane za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja kako bi se osiguralo: pravovremeno i tačno pružanje relevantnih informacija na redovnoj i *ad hoc* osnovi, efikasan nadzor tokom planiranja restrukturiranja i u mogućim kriznim situacijama i efikasno donošenje odluka u restrukturiranju banke.

Upravljački okvir treba biti definiran za sve faze restrukturiranja banke, tj. treba obuhvatiti pripremnu fazu za otvaranje postupka restrukturiranja, „vikend restrukturiranja“, fazu provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, te fazu završetka restrukturiranja³. Način upravljanja treba biti kontinuiran i nesmetan od faze rane intervencije i provođenja mjera oporavka banke pa do postupka restrukturiranja banke.

Upravljanje odnosno upravljački okvir ne smije biti izolirani element priručnika, već horizontalni element koji će se provlačiti kroz cijeli priručnik i treba biti usko povezan s internim procesima za osiguravanje podataka, utvrđivanje prihvatljivih instrumenata za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, kao i za njegovo interno i eksterno provođenje. U tu svrhu, priručnik treba utvrditi i opisati sljedeće:

- a) organizacione jedinice i odbore banke (postojeće ili one koje se posebno planiraju za potrebe restrukturiranja banke) koji su uključeni u različite faze provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja;

² U cilju pojednostavljenja, u daljnjem tekstu će se prema potrebi i tamo gdje je primjenjivo umjesto naziva „instrumenti kapitala i prihvatljivih obaveza“ koristiti samo naziv „instrumenti“.

³ Faze restrukturiranja su objašnjene u poglavlju 1.3. Očekivanja od banaka

- b) kontakt tačku i zamjensku kontakt tačku (s nazivom radnog mjesta i ostalim kontakt podacima) za svaki organizacioni dio i odbor koji su nadležni i odgovorni za praktično provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja;
- c) specifičnosti pravne strukture grupe, ako je to relevantno za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja;
- d) organizaciju i način upravljanja, npr. procese upravljanja, rokove za donošenje odluka, linije izvještavanja, eskalacije i formalne mehanizme odobrenja s jasnom podjelom odgovornosti. Uloge i zadaci različitih aktera i odbora i njihova međuzavisnost treba biti jasno opisana, kao i uloga eksternih institucija koje su nužne za provođenje otpisa i konverzije;
- e) procedure za: utvrđivanje zaposlenika koji će biti uključeni u operativno provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja; pristup prostorima, IT sistemima i podacima od strane zaposlenika banke i relevantnih trećih strana (npr. procjenitelji) i osiguravanje povjerljivosti prema zaposlenicima banke i trećim stranama uključenim u postupak restrukturiranja (npr. potpisivanje ugovora o povjerljivosti ili protokola o tajnosti), posebno uoči „vikenda restrukturiranja“;
- f) potrebno je da banke koriste dijagrame toka kako bi vizualizirale tok rada i interakciju između različitih učesnika, organizacionih jedinica i odbora.

Vrijeme je najvažniji faktor za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Kada Agencija zatraži određene informacije odnosno podatke, potrebno je da ih banka osigura u najkraćem mogućem vremenu. Priručnik bi trebao obuhvatiti:

- a) procjenu vremenskih rokova za izvršenje svih potrebnih radnji;
- b) raspored zaposlenika prema utvrđenim procesima kako bi se moglo utvrditi da li su potrebni dodatni resursi u cilju sprječavanja uskih grla i/ili operativnih ograničenja, odnosno može li se ostvariti sinergija ako bi se određeni procesi spajali.

U slučaju da provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja uključuje eksterne institucije (domaće ili strane), tada te institucije trebaju biti jasno utvrđene u priručniku, npr. radi li se o berzama i drugim uređenim mjestima trgovanja i kojim; o kojim registrima se radi; centralnim drugim ugovornim stranama kada se vrijednosni papiri centralizovano poravnavaju; operativnim agentima za emitovanje i/ili kotiranje vrijednosnih papira i dr.

Od banaka se očekuje da odrede preferiranog operativnog agenta, koji može biti interni ili eksterni, kojeg će koristiti u slučaju provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Kada banka planira koristiti:

- a) **eksternog agenta** - trebalo bi opisati da li je već uspostavljen potreban ugovorni odnos sa istim (uključujući ugovornu dokumentaciju) odnosno koristi li agenta za korporativne radnje pod uobičajenim poslovnim uslovima (za aktivnosti predviđene prospektom). Od banke se također očekuje da objasni uključuje li ugovorna dokumentacija s agentom posebne odredbe koje osiguravaju da će agent također podržati određene i iznimne korporativne događaje koji proizlaze iz provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja i u kojoj je mjeri se ugovor može primjenjivati i u slučaju restrukturiranja banke;
- b) **internog agenta**, npr. određena organizaciona jedinica ili drugi subjekt grupe - tada banka treba detaljno opisati postojeće procese kako bi dokazala da može obavljati ulogu operativnog agenta u slučaju restrukturiranja banke. Konkretno, priručnik bi trebao objasniti:
 - koje specifične uloge obavlja organizaciona jedinica ili subjekt grupe u uobičajenom poslovanju i koja tržišta pokriva;
 - kako banka planira osigurati da organizaciona jedinica ili subjekt budu operativni i u uslovima restrukturiranja banke;
 - da li je banka sklopila ugovor ili ugovor o pružanju usluga za ovu svrhu koji je održiv u restrukturiranju;

- može li se organizaciona jedinica ili subjekt stvarno zamijeniti s nekom trećom stranom ako to bude potrebno (u kojem vremenu i po kojoj cijeni).

3.1.2. Komunikacija

Kao i upravljanje, komunikacija je od iznimne važnosti za sve aspekte i faze provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. U cilju osiguranja pretpostavki kako bi priručnik ispunio svoju svrhu kao interni dokument koji pokriva sve aktivnosti banke ili u ime banke, sljedeći elementi koji se odnose na provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja trebaju biti uključeni u priručnik (uključujući pozivanje na bilo koji drugi relevantni dokument):

- a) komunikacijska načela i pregled komunikacijske strategije za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja tokom različitih faza restrukturiranja banke: pripremne faze za otvaranje postupka restrukturiranja, „vikenda restrukturiranja“, faze provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, te faze završetka restrukturiranja;
- b) glavne komunikacijske korake u ukupnom hronološkom prikazu operativnih koraka, kako bi se osigurao sveobuhvatan pregled procesa i identificirale međuzavisnosti između koraka;
- c) referenca ili poveznica (link) sa zasebnim samostalnim komunikacijskim planom banke, koji bi trebao pružiti detaljnije informacije o općem komunikacijskom pristupu banke i porukama u postupku restrukturiranja banke.

Kod komunikacijskih aspekata, kako bi se pokrila očekivanja koja se odnose na rokove izvršenja operativnih komunikacijskih koraka, priručnik treba opisati povezane interne procese, uključujući odgovornu organizacionu jedinicu(e) ili odbor(e), zatim zadatke koji se trebaju izvršiti s pripadajućim odobrenjima kod određenih koraka, i na kraju tok informacija s komunikacijskim kanalima i mogućim rezultatima. U slučaju eksternog provođenja, treba uključiti koje informacije treba iskomunicirati s internim (kada banka koristi internog agenta) ili eksternim učesnikom (posebno se misli na relevantne tržišne institucije, mjesta trgovanja, agente i registre vrijednosnih papira, što može uključivati i njihove kontakt podatke). Potrebno je da banke prikažu tok informacija putem dijagrama toka gdje god je to primjenjivo.

Što se tiče pravovremenosti komunikacije, od banaka se očekuje da same odrede koje se informacije kome mogu saopćiti i u kojem trenutku, imajući u vidu zakonska ograničenja i zahtjeve, reakcije tržišta i potencijalne prijetnje finansijskoj stabilnosti ili uspješnom provođenju restrukturiranja.

Priručnik se u najvećoj mogućoj mjeri treba oslanjati na komunikacijska sredstva i kanale koji se koriste u redovnom poslovanju s različitim učesnicima, pod uslovom da su raspoloživi i u uslovima krize.

3.1.3. Obaveze objavljivanja

Priručnik treba procijeniti i obuhvatiti obaveze banke za objavljivanje određenih informacija, koje se mogu javiti prije ili prilikom provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja (npr. kod izdavanja prospekta i sl.) u skladu s relevantnim propisima koji reguliraju tu materiju. Priručnik bi trebao opisati procese kojim se utvrđuje određena obaveza objavljivanja, kao i operativne korake koje je potrebno poduzeti kojima se omogućuje objava rješenja Agencije o otvaranju postupka restrukturiranja banke u skladu sa odgovarajućom zakonskom odredbom.

Procjena obaveze objavljivanja, koja može nastupiti prije ili u toku provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, treba obuhvatiti sve pravne jurisdikcije u kojima banka ima svoje vrijednosne papire prema kojima postoji određena obaveza objavljivanja.

Procjena treba da pokaže namjerava li banka zatražiti primjenu izuzeća ili privremenog oslobađanja od određenih zahtjeva za objavom. Ova procjena treba uključiti i razmatranje hoće li i kako banka iskoristiti potencijalno odgađanje obaveze za objavom kako bi izbjegla objavu određenih informacija prije službene objave rješenja o otvaranju postupka restrukturiranja banke koje bi mogle utjecati na efikasno provođenje restrukturiranja banke ili bi to moglo zahtijevati ubrzavanje donošenja rješenja o otvaranju postupka restrukturiranja.

3.2. Utvrđivanje instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza i osiguranje podataka

U načelu 2.2. Očekivanja od banaka definirano je kako banke trebaju uspostaviti aranžmane koji osiguravaju da su informacije dostavljene Agenciji za operativno provođenje otpisa i konverzije potpune, tačne i da su prošle kontrolu kvalitete. Osim toga, od banaka se očekuje da u priručniku opišu i dokažu sposobnost svojih upravljačkih informacionih sistema (MIS-ova) u ispunjenju prethodno navedenog načela. Ovo poglavlje služi kao vodič bankama šta bi priručnik trebao obuhvatiti u svrhu utvrđivanja instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza nad kojima će se provoditi otpis i konverzija, te na prikupljanje i osiguravanje podataka za te instrumente.

3.2.1. Utvrđivanje instrumenta kapitala i prihvatljivih obaveza

Banke treba da budu sposobne utvrditi različite instrumente kapitala i prihvatljivih obaveza kako bi mogle operativno provesti instrument unutrašnjeg restrukturiranja. Ovo je važan dio priručnika iz dva razloga:

- a) njime se utvrđuje osnova za pružanje podataka za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja na osnovu rješenja Agencije o otvaranju postupka restrukturiranja banke;
- b) to je preduslov za izvršenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja.

U tom smislu banke trebaju utvrditi dvije osnovne kategorije obaveza:

- obaveze koje su isključene iz primjene instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja u skladu s odredbom člana 204. Zakona o bankama i
- instrumente kapitala i prihvatljivih obaveza koje su predmet otpisa i konverzije u skladu s odredbama čl. 187. i 203. Zakona o bankama.

Potrebno je da banke utvrde instrumente kapitala i prihvatljivih obaveza u zavisnosti od njihove vrste, redoslijeda prioriteta isplate u slučaju stečaja/likvidacije banke, te ostalim internim specifičnostima. Redoslijed operativnih koraka kako bi se utvrdila svaka vrsta instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza bi trebao biti prikazan u priručniku, uključujući i jasne rokove za njihovo utvrđivanje. Banke trebaju istaći potencijalne prepreke i/ili otvorena pitanja za svaki korak, s ciljem kontinuiranog poboljšanja spremnosti za restrukturiranje i mogućnosti restrukturiranja banke.

Agencija može isključiti ili djelimično isključiti određene prihvatljive obaveze iz primjene otpisa i konverzije u skladu s odredbama člana 204. Zakona o bankama ako:

- a) obavezu nije moguće otpisati ili konvertovati u razumnom roku uprkos svim radnjama koje je Agencija poduzela radi blagovremene i efikasne primjene tog instrumenta;
- b) je isključenje neophodno s ciljem omogućavanja kontinuiteta ključnih funkcija i osnovnih linija poslovanja;
- c) je isključenje neophodno radi sprječavanja širenja finansijskih poremećaja na tržištu, posebno u vezi s depozitima fizičkih lica, obrtnika, mikro, malih i srednjih pravnih lica, uslijed čega bi mogla biti ugrožena stabilnost finansijskog sistema na način koji bi mogao proizvesti i ozbiljne poremećaje u privredi;
- d) bi primjena instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja na te obaveze rezultirala većim gubicima drugih povjerioca, nego u slučaju da su te obaveze bile isključene iz otpisa ili konverzije.

Obaveze koje možda mogu biti predmet diskrecionog isključenja od strane Agencije bit će utvrđene od Agencije najkasnije u trenutku poduzimanja mjera restrukturiranja nad bankom.

Priručnik bi trebao dokumentirati sve pravne, finansijske, operativne, porezne i računovodstvene karakteristike koje mogu biti relevantne za utvrđivanje instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza pri primjeni instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja ili za uspostavljenje potrebnih procesa. Kako bi utvrdile ove karakteristike, banke trebaju uzeti u obzir navedene elemente (koji su okvirni i nisu konačni):

- a) **Stavke Redovnog osnovnog kapitala (CET1)** - regulativa o izračunavanju kapitala banke radi razliku između stavki i instrumenata koji se računaju kao kapital banke. U slučaju restrukturiranja banke provođenjem instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja Agencija će poništiti ili proporcionalno otpisati sve dionice (ili druge instrumente vlasništva) i druge stavke CET1. Pravilno utvrđivanje je važno jer, zbog prudencijalnih filtera (uslova za priznavanje CET1) i odbitnih stavki, ne bi sve obaveze rangirane *pari passu* s CET1 efektivno apsorbirale gubitke, dok bi neke druge obaveze zaista mogle apsorbirati gubitke (s računovodstvenog aspekta), čak iako se ne ubrajaju u CET1. Na primjer, vlastite dionice su instrumenti kapitala, ali zbog obaveze njihovog odbijanja (umanjenja) iz CET1 ne očekuje se da će one apsorbirati gubitke u restrukturiranju banke. Nasuprot tome, neke CET1 stavke bi mogle apsorbirati gubitke, a zbog regulatornih pravila nisu uključene - na primjer, elementi kapitala koji proizlaze iz zaštite novčanih tokova⁴ (*cash flow hedges*) ili promjene vrijednosti obaveza ili promjena vrijednosti stavki kapitala zbog usklađenja s fer vrijednosti. Zbog navedenog priručnik treba razlikovati i opisati stavke CET1 i bilo koju drugu stavku koja ne ulazi u CET1, ali je rangirana *pari passu* sa stavkama CET1 te procijeniti mogućnost njihova doprinosa (ili ne) u apsorpciji gubitaka.
- b) **Instrumenti Dodatnog osnovnog kapitala (AT1) i Dopunskog kapitala (T2)** - trebaju biti utvrđeni u cijelosti (ako je to potrebno), bez obzira ulaze li u izračun kapitala ili ne:
 - AT1 instrumenti koji se priznaju prema regulativi o izračunavanju kapitala;
 - T2 instrumenti koje se djelimično uključuju u izračun kapitala zbog pravila o amortizaciji trebaju imati isti tretman kao i oni T2 instrumenti koji se u potpunosti uključuju.
- c) **Utvrđivanje računovodstvene i ekonomske zaštite (*hedge*)** - priručnik treba utvrditi postoje li neke zaštite (*hedge*) koje imaju utjecaja na CET1 instrumente (*hedge accounting*), AT1/T2 instrumente i prihvatljive obaveze. Ove zaštite mogu biti:
 - Računovodstvene zaštite u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (*International Financial Reporting Standards - IFRS*) ili nacionalnim računovodstvenim standardima koje su primijenjene u cilju eliminacije prekomjerne volatilnosti u bilansu uspjeha banke, za koje se očekuje da će biti odgovarajuće prilagođene nakon provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja;
 - Ekonomske zaštite na kamate (npr. promjenjiva - fiksna) ili devizni (FX) rizik za instrumente kapitala i prihvatljivih obaveza koje obuhvaća instrument unutrašnjeg restrukturiranja, koje mogu završiti s otvorenom pozicijom nakon provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Ove otvorene pozicije mogu proizvesti dodatne gubitke.

Priručnik također treba opisati kako relevantne zaštite za instrumente obuhvaćene u ovom priručniku mogu biti utvrđene u trenutku restrukturiranja banke. Potreba za utvrđivanjem i mapiranjem proizlazi iz procesa provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, koji

⁴ Kada banke mogu uključiti iznos dobitaka ili gubitaka po svojim obavezama u regulatorni kapital uz ispunjenje određenih uslova.

potencijalno dovodi do otvorenih pozicija zaštite⁵. Ovo je relevantno s aspekta upravljanja rizicima banke, jer banka sebe izlaže tržišnim rizicima u oba slučaja. Kako ovo može proizvesti dodatne gubitke, banka će trebati odgovarajuće reagirati (npr. prestati primjenjivati odnosno zatvoriti zaštitu).

- d) **Izvori finansiranja ili jamstva članova grupe** - banka treba utvrditi obaveze prema članovima grupe (neovisno finansiraju li se direktno ili indirektno od strane banke), kao i obaveze unutar grupe za koje jamči banka. Pri utvrđivanju treba uzeti u obzir prudencijalno postupanje s instrumentima prije restrukturiranja banke i u slučaju konverzije.
- e) **Potencijalne obaveze⁶ i rezervisanja⁷** - banke se upućuju da u priručniku utvrde različite vrste potencijalnih obaveza i da analiziraju one koje mogu stvoriti obavezu kada se materijaliziraju na datum restrukturiranja banke. Banke se također upućuju da izvrše analizu rezervisanja i računovodstvenog okvira i njihovog tretmana u restrukturiranju i nesolventnosti banke.
- f) **Tretman obračunatih kamata** - očekuje se da će obračunate kamate biti otpisane ili konvertirane zajedno s glavnicom, osim ako obračunati iznos kamata ima drugačiji red prioriteta u hijerarhiji potraživanja u slučaju stečaja/likvidacije banke.
- g) **Mjerodavno pravo i ugovorne klauzule o priznavanju** - kako bi se mogle procijeniti potencijalne prepreke u priznavanju otpisa i konverzije, banke se upućuju da uključe analizu njihovih instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza s obzirom na mjerodavno pravo, kao i provedivost ugovornih klauzula o priznavanju instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza izdatih prema pravu druge države.
- h) **Druge ugovorne strane i rizici zaraze** - banke se upućuju da obave analizu glavnih ugovornih strana i povezanih sektora, ako je ugovorna strana/sektor značajan dioničar, imatelj obveznica ili deponent (ako je obuhvaćen priručnikom). Iako ovo možda nije relevantno za sam proces provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, to ipak pridonosi razumijevanju utjecaja otpisa i konverzije na druge ugovorne strane, kao i na vlasničku strukturu banke. To će pomoći Agenciji u procjeni efekata na potencijalni rizik od zaraze.

3.2.2. Osiguravanje podataka

Priručnik treba uključiti popis podataka koji su neophodni za sljedeće svrhe:

- a) Izračun i postavljanje djelokruga otpisa i konverzije za cjelokupnu strategiju restrukturiranja;
- b) Procjene Agencije, kao što je procjena o potpunom ili djelimičnom isključenju prihvatljivih obaveza kako bi se omogućio kontinuitet pružanja ključnih funkcija ili da se izbjegne širenje finansijskih poremećaja na finansijskom tržištu;
- c) Provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja.

Primjeri takvih podataka su međunarodni brojevi sistema identifikacije vrijednosnih papira (*International Securities Identification Numbering system - ISIN*), naziv centralnog registra za vrijednosne papire (*Central Securities Depository - CSD*), iznos glavnice i obračunate kamate⁸

⁵ Možemo imati dva slučaja: (1) Zaštita je još uvijek u knjigama banke, ali instrument zaštite otpisan ili konvertiran i (2) zaštita je obuhvaćena provođenjem instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, ali odnosni instrument je još uvijek u knjigama. Prvi slučaj primijenit će se na sve odnosne instrumente koje imaju niži red prioriteta naplate potraživanja u slučaju stečaja / likvidacije banke nego derivat (recimo, ako je banka zaštitila (hedžirala) svoje T2 izdanje). U praksi, ovaj slučaj se može prije očekivati nego drugi slučaj. Drugi slučaj podrazumijeva da odnosni instrument ima viši red prioriteta naplate potraživanja u slučaju stečaja / likvidacije banke nego derivat.

⁶ Potencijalne obaveze nisu evidentirane u bilansu banke i kao takve mogu biti zavedene u vanbilansnoj evidenciji. Međutim, nisu sve vanbilansne stavke potencijalne obaveze.

⁷ Potencijalne obaveze treba razlikovati u odnosu na računovodstvene rezervacije. Rezervacije su definirane kao obaveza (i zavedene su u bilansnoj evidenciji) neizvjesnog vremena i iznosa. Rezervacija se može odnositi na potencijalnu obavezu, iako to nije uvijek slučaj.

⁸ Potrebno je istaknuti da banke nisu obavezne popuniti tablicu s konkretnim brojevima u priručniku.

i dr. Bilo bi dobro da priručnik tabelarno prikaže specifične detalje procesa (npr.: izvor informacija, odgovorna jedinica te da li je podatak osiguran ručno) s obzirom na vrstu relevantnog instrumenta (npr. redovne dionice, T2 instrumenti, itd.).

Popis potrebnih podataka za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja bazira se na minimalnim podacima za potrebe otpisa i konverzije, koje definira Agencija, a koji su dati u Prilogu 2. ovih Smjernica. Ako banka uključi dodatne podatke, koji nisu prethodno definirani od strane Agencije, od banke se očekuje da objasni razloge za uključenje tih specifičnih podataka.

U skladu s načelima 2.2. Operativno provođenje otpisa i konverzije i 5.3. MIS kapaciteti koji pružaju informacije i podatke neophodne za djelotvornu primjenu mjera restrukturiranja iz Očekivanja od banaka, priručnik bi trebao opisati kako MIS-ovi banke osiguravaju podatke za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Drugim riječima, banka treba u priručniku opisati kako će se osigurati različiti podaci za različite vrste instrumenata. U opis je potrebno uključiti nadležne odnosno odgovorne organizacione jedinice te međudjelovanje IT sistema, rezultate i primaoce tih rezultata, kao i potencijalne odbore/organizacione jedinice koje trebaju potvrditi te procese. Banke se upućuju na korištenje dijagrama toka kako bi opisale ta međudjelovanja.

U cilju dokazivanja MIS mogućnosti i kapaciteta, priručnik bi trebao opisati koliko dugo vremena je potrebno da bi se dobili potrebni podaci za svaku vrstu instrumenta, u kojoj mjeri je taj proces automatizovan, te za koje stavke će biti potrebna zaobilazna rješenja.

3.3. Interno provođenje

Kao ključni element priručnika, banke treba da uključe detaljan opis svih internih procesa koji su vezani za odluku Agencije o otpisu i konverziji instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza. Ovaj opis treba biti u skladu s redoslijedom otpisa propisanim članom 208. Zakona o bankama te da bude prikazan u grafičkom ili tabelarnom prikazu. Očekuje se da se navedu odgovornosti i zadaci za svaki organizacioni dio (i subjekte, gdje je relevantno), kao i relevantne IT sisteme, međudjelovanje između IT sistema, pripadajuće rezultate (npr. specifični izvještaji) i primatelje tih rezultata za svaki operativni korak. Opis treba napraviti zasebno za svaku vrstu instrumenta. Očekuje se postavljanje jasnog i detaljnog vremenskog okvira za svaki pojedinačni korak (i u kalendarskom prikazu, ako se to smatra relevantnim), pod pretpostavkom da će rješenje o otvaranju postupka restrukturiranja banke biti objavljeno, npr. u nedjelju navečer ili u ponedjeljak ujutro.

Banke trebaju istaći manuelne korake za svaku vrstu instrumenata, uključujući utjecaj tih koraka na vremenski raspored i korištenje resursa. Također, potrebno je istaći potencijalne izazove i/ili prepreke za svaki korak u cilju kontinuiranog poboljšanja spremnosti banke za provođenje otpisa i konverzije i mogućnosti restrukturiranja.

Opis procesa bi trebao biti baziran na pretpostavci da će provođenje rješenja o restrukturiranju banke korištenjem instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja biti zasnovano na privremenoj procjeni vrijednosti imovine i obaveza banke. Bitno je osigurati da svi gubici budu priznati u knjigama banke tokom „vikenda restrukturiranja“.

Zbog toga se od banaka očekuje da opišu proces računovodstvenog evidentiranja nakon obavljenih procjena vrijednosti imovine i obaveza (Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2). Ove procjene će pokazati iznos gubitaka koji trebaju biti apsorbirani. Računovodstvena vrijednost imovine trebat će se prilagoditi kako bi uzela u obzir utvrđene gubitke iz privremene procjene. Računovodstvena vrijednost obaveza morat će se u skladu s tim uskladiti s relevantnim

računovodstvenim standardima na konsolidiranoj ili pojedinačnoj osnovi. Na osnovu prilagođenog bilansa stanja, kapital banke treba biti izračunat u skladu s bonitetnim zahtjevima. Banke trebaju opisati sposobnosti i procese za osiguravanje finansijskih informacija (u skladu sa članom 189. stav (8) Zakona o bankama), uključujući procjenu zahtjeva za kapitalom na osnovu raspoloživih informacija (npr. određivanja kapitalnih zahtjeva od strane Agencije nakon restrukturiranja) i uključujući rezultate privremene procjene. Iako nisu jedini, sljedeći aspekti se trebaju predvidjeti prilikom pisanja priručnika:

- a) **Pravne prepreke:** Priručnik treba pružiti dodatne pojedinosti o utjecaju instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja na statut ili ugovor o osnivanju banke, te jasno navesti postoje li prepreke za njegovo provođenje s obzirom na pravni oblik banke. Nadalje, priručnik treba razmotriti utjecaj promjene vlasništva zbog provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja koji može imati na:
 - ovlaštenja za rad u drugim zemljama;
 - pokretanje specifičnih obavijesti (npr. državne pomoći, obavijesti prema regulatorima);
 - procjenu kvalificiranog udjela;
 - članstvo u grupnim/sektorskim ugovorima i udruženjima;
 - usklađenost poslovanja u skladu sa zakonima, propisima i statutima⁹;
 - odobrenja izdavanja instrumenata kapitala (npr. CET1 instrumenata). Konkretno, banke trebaju biti u mogućnosti pružiti potrebne informacije Agenciji što je prije moguće nakon provođenja otpisa i konverzije;
 - sva druga odobrenja koja nadležna tijela mogu tražiti za nove dioničare.
- b) **Računovodstvene prepreke:** Zakonske i statutarne rezerve mogu predstavljati problem u toku provođenja otpisa i konverzije zato što se ne mogu otpisati ispod određenog minimuma ili zato što zahtijevaju posebne tretmane. Zbog toga trebaju biti navedeni u priručniku u skladu s računovodstvenim okvirom;
- c) **Utjecaj na poreze:** Provođenje otpisa i konverzije može imati posljedice na poreze i banke bi ih u najvećoj mogućoj mjeri trebale procijeniti u priručniku za svaki operativni korak.
- d) **Specifične karakteristike instrumenta:** Specifične karakteristike mogu izazvati dodatna pitanja, npr. obaveze izdate u stranoj valuti možda će trebati pretvoriti u domaću valutu prije otpisa i konverzije i posljedični porezni efekat treba u tom smislu razmatrati. Drugi primjer specifičnih karakteristika može biti priroda vrste obaveze (npr. strukturirani vrijednosni papir koji se veže na određenu imovinu, indekse, valute i sl.). Možda će biti potrebna dodatna procjena kako otpisati/konvertirati takve obaveze i kako to ispravno prikazati u glavnoj knjizi. Instrumenti koji ne kotiraju možda zahtijevaju drugačije korake provođenja.
- e) **Subjekti posebne namjene (*Special Purpose Vehicles* - SPVs):** U zavisnosti od važnosti SPV-a, u slučaju otpisa ili konverzije obaveza banke koja drži SPV, banka bi trebala razmotriti ekonomski efekat otpisa ili konverzije u knjigama SPV-a. U ovom slučaju od banke se očekuje da pokaže kako će se to učiniti.
- f) **Zaštite (Hedges):** nastavno na potpoglavlje 3.2.1. tačka c) ovih Smjernica, utvrđivanje ekonomske i računovodstvene zaštite mogu biti razmotrene nakon provođenja otpisa i konverzije u cilju ograničavanja volatilnosti bilansa uspjeha nakon restrukturiranja i kako upravljati s ponderima rizika nove kapitalne pozicije. Priručnik bi trebao razmotriti novu zaštitu kao operativni korak za relevantne instrumente i ažuriranje pripadajuće dokumentacije zaštite;
- g) **Obračunate kamate:** Od banaka se ne očekuje samo da objasne procese vezane uz otpis i konverziju samog instrumenta (tj. glavnice), već i uz (djelimično ili potpuno) smanjenje vrijednosti pripadajućih obračunatih kamata. To može uključivati procese, organizacione jedinice i IT sisteme koji nisu isti kao oni za iznos glavnice (vidi također potpoglavlje 3.2.1. tačka f);

⁹ Npr. ako povjerilac ima ograničenje posjedovanja dionica drugih subjekata.

- h) **Obaveze koje drži sama banka:** Banke mogu držati instrumente koje su same izdale i koje potpadaju pod otpis i konverziju (npr. vlastite dionice, subordinisani dugovi za potrebe „market makinga“ i za potrebe strategije izvora finansiranja). Ti instrumenti trebaju biti jasno utvrđeni i napravljena procjena mogućeg utjecaja na pravni rizik, poreze ili smanjenje bilansa u slučaju provođenja otpisa i konverzije¹⁰.
- i) **Prilagođavanje pretpostavki:** U skladu s članom 15. stav (5) Odluke o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, od banke se očekuje da može primijeniti prilagođavanja pretpostavki i računovodstvenih politika (tj. specifičnih načela, osnova, konvencija, pravila i praksi koje banka primjenjuje za izradu svojih finansijskih izvještaja) potrebnih za izradu ažuriranog bilansa na način da je u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom u najvećoj mogućoj mjeri. To uključuje izradu ažuriranog bilansa (nakon restrukturiranja), kao i objašnjenje potrebnih koraka koje treba učiniti za prilagođavanje sistema za izradu bilansa uzimajući u obzir pretpostavke i prilagođavanja koja proističu iz procjene vrijednosti imovine i obaveza.
- j) **Prilagođavanje otpisa i konverzije:** Pod pretpostavkom da će se otpis i konverzija provesti na osnovu privremene procjene vrijednosti imovine i obaveza banke, bilo kakvo odstupanje između konačne i privremene procjene (Vrednovanje 2) moglo bi dovesti do promjene iznosa koji otpisan i konvertiran. Priručnik treba pokazati proces kako će se ispraviti iznosi u skladu s konačnom procjenom i kako će biti ažurirane knjige. Banka treba biti spremna ažurirati knjigovodstvene stavke kada konačna procjena bude gotova.

3.4. Eksterno provođenje

U skladu s načelom 2.2. Očekivanja od banaka, priručnik treba sadržavati informacije o mehanizmima za eksterno¹¹ provođenje otpisa i konverzije. Banke trebaju imati spremne sisteme i resurse kako bi brzo mogle osigurati potrebne informacije, uključujući ISIN broj ili drugi odgovarajući broj i naziv registra gdje su vrijednosni papiri izdati i gdje se evidentiraju. Priručnik bi trebao utvrditi agente koje će trebati uključiti u izvršenje otpisa i konverzije.

Banka treba opisati proces provođenja otpisa i konverzije obuhvaćenih vrijednosnih papira (uključujući i vremenske rokove) te utvrditi potencijalne prepreke za provođenje svakog potrebnog koraka. Vrijednosni papiri se mogu grupno prikazivati ukoliko ima smisla, npr. po tržištu izdanja/listiranja i/ili mjerodavnog prava, ili po vrsti vrijednosnog papira. Očekivanja kod internog provođenja otpisa i konverzije navedena u poglavlju 3.2. ovih Smjernica trebaju se primjenjivati i kod eksternog provođenja.

Proces eksternog provođenja će se razlikovati u zavisnosti, između ostaloga, od toga:

- da li su vrijednosni papiri uvršteni i trguje li se njima na reguliranim tržištima;
- drže li se vrijednosni papiri, koji će biti otpisani i konvertirani kao i novi koji će se izdati, kod jednog ili više registra;
- lokacije (zemlje) izdavanja, ako postoje;
- bilo koje druge specifičnosti koja mogu proisteći iz zakona koji uređuje vrijednosne papire, pravila berze ili registra i sl.

Ako potreba za određenom radnjom zavisi od odluke Agencije, očekuje se da će to biti jasno navedeno u priručniku, a od banke se očekuje da navede na kojim se pretpostavkama navedeno zasniva.

¹⁰ Nakon apsorpcije gubitka, obaveze koje drži banka mogle bi biti otpisane, što će podlijegati odgovarajućem poreznom tretmanu, ili otpisane. Ako će biti konvertirane, te obaveze se više neće uključivati u regulatorni kapital, ako su ispunjavale uslove.

¹¹ Eksterno izvršenje otpisa i konverzije podrazumijeva uključenje određenih učesnika (trećih strana), kao što su registri vrijednosnih papira, kako bi se otpis i konverzija mogli provesti u knjigama banke.

a) Obustava trgovanja i uklanjanje (delistiranje) - berze

Banka treba utvrditi i/ili opisati:

- da li je vrijednosni papir uvršten i trguje li se njim na reguliranom tržištu (i/ili drugim mjestima trgovanja) i, ako da, na kojem, i za svako tržište, koja je nadležna regulatorna institucija;
- da li će vrijednosni papir biti poništen i/ili naknadno uklonjen sa berze;
- različite korake koji su neophodni za obustavu i uklanjanje;
- koje informacije mogu biti potrebne tržišnim operatorima i do kojeg vremena ih trebaju primiti.

b) Otpis i obustava - registri

Banka treba utvrditi i/ili opisati:

- ISIN broj ili druge brojeve i naziv izdanja;
- interne i eksterne učesnike koji trebaju biti uključeni, posebno registar gdje su vrijednosni papiri izdani i gdje se čuvaju;
- različite korake pri otpisu različitih vrijednosnih papira, u mjeri koliko je to moguće, sa potrebnim vremenom za izvršenje svakog koraka;
- potrebne informacije za registar kako bi mogao provesti otpis u svojim knjigama;
- različite agente koje bi banka mogla koristiti kako bi osigurala da su operativne informacije adekvatno prenesene relevantnim zajedničkim registrima i zajedničkim pružateljima usluga;
- relevantno mjerodavno pravo;
- ako se vrijednosni papiri trebaju poništiti, kako će se osigurati provođenje tog poništenja, npr.:
 - koje i čije su uloge i odgovornosti kako bi se osiguralo da registar može provesti otpis u svojim knjigama;
 - pod kojim okolnostima bi registar proveo poništenje u skladu sa svojim internim pravilima;
 - koraci i trajanje procesa poništenja.
- očekivani tretman eventualnih budućih plaćanja uzimajući u obzir redoslijed prioriteta naplate potraživanja, korake koje treba poduzeti u cilju njihove operacionalizacije i informacije koje se trebaju osigurati relevantnim registrima.

c) Konverzija vrijednosnih papira i izdanje novih dionica ili drugih instrumenata vlasništva - registri

Banka treba utvrditi i/ili opisati, dodatno na prethodno navedene stavke:

- registar/registre gdje će se novi vlasnički vrijednosni papiri izdati i čuvati u knjigovodstvenom obliku. Ako je ovaj registar različit u odnosu na registar u kojem je konvertirani vrijednosni papir izdat, očekuje se da to bude jasno naznačeno;
- kako će vrijednosni papir biti strukturiran s ciljem ispunjavanja uslova prihvatljivosti relevantnih registra, uključujući međunarodne registre, ako je to primjenjivo;
- gdje je primjenjivo, koraci koji će slijediti (uključujući pripremu informacija, obrasce koje treba ispuniti itd.) i potrebno vrijeme za pripremu nove opće obavijesti ili sličnog dokumenta za registraciju kod registra i dobivanje ISIN broja ili drugog odgovarajućeg identifikacijskog broja za nove dionice ili druge instrumente vlasništva;
- različiti koraci uključeni u konverziju i izdanje, u mjeri koliko je to moguće, te potrebno vrijeme za izvršenje svakog koraka.

Kada se registar izdanja razlikuje od registra koji provodi otpis i/ili konverziju - CET1 instrumenti su obično izdati kod relevantnog domaćeg registra u FBiH. Neki od instrumenata koji bi mogli biti otpisani ili konvertirani mogu se čuvati u drugim registrima u drugim državama. U tom slučaju, od banke se očekuje da opiše kako će osigurati usklađivanje između različitih registra.

d) Kotacija i ponovno uvrštavanje u trgovanje i kliring - berze i centralne druge ugovorne strane

Po zemlji i po vrsti vrijednosnih papira koji bi bili uvršteni u trgovanje (ili ponovno uvršteni u trgovanje u slučaju da vrijednosni papir nije poništen, već samo privremeno suspendiran iz trgovanja), od banke se očekuje da utvrdi i/ili opiše koju vrstu vrijednosnih papira očekuje da će biti (ponovno) uvrštena u trgovanje. Banka bi, na primjer, trebala razlikovati između:

- novih CET1 instrumenata uvrštenih u trgovanje po prvi put;
- djelimično konvertiranih dužničkih instrumenata ponovno uvrštenih za trgovanje ili ako je ukinuta suspenzija trgovanja.

U slučajevima gdje se predviđa da će novi instrumenti biti uvršteni u trgovanje na reguliranom tržištu, banka treba utvrditi i/ili opisati:

- kako bi to bilo opisano u obavijesti, prospektu¹² ili drugoj dokumentaciji, ako je potrebno;
- kako će biti strukturiran novi instrument s ciljem ispunjavanja (ako je primjenjivo) zahtjeva¹³ za uvrštenje relevantnog od strane reguliranog tržišta, kao i uslova prihvatljivosti relevantnih centralnih drugih ugovornih strana.

U svim slučajevima banke trebaju utvrditi i/ili opisati:

- operativne rokove za ispunjavanje uslova (ponovnog) uvrštenja u trgovanje i ciljani datum podnošenja zahtjeva;
- proces (ponovnog) uvrštenja u trgovanje;
- potrebne informacije za berzu (pored gore navedenih informacija), uključujući naknadne obaveze nakon uvrštenja.

e) Prilagođavanje provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja - registar vrijednosnih papira

U slučajevima gdje je otpis i konverzija provedena na osnovu privremene procjene vrijednosti imovine i obaveza, a konačna procjena je napravljena kasnije, to može imati posljedice na obim poništavanja, prijenosa ili razrjeđivanja dionica, kao i na otpis ili konverziju relevantnih instrumenata. Banka treba opisati korake koje će poduzeti kako bi osigurala da je rezultat konačne procjene odgovarajuće evidentiran u knjigama relevantnog registra. Ovakve situacije se mogu dogoditi, na primjer, kod:

- ponovne procjene vrijednosti obveznica podizanjem ili smanjenjem nominalne vrijednosti nakon inicijalnog otpisa;
- prilagodbe „pool faktora“ i dr.

Kada se registar izdanja razlikuje od registra koji provodi otpis i/ili konverziju za CET1 instrumente se obično predviđa da će biti izdati kod domaćeg registra. Ako se registar izdanja razlikuje od registra koji provodi otpis i konverziju, tada banka treba opisati sve nedosljednosti koje bi se mogle pojaviti uslijed neusklađenih registra i kako se može osigurati njihova usklađenost odgovarajućim prilagodbama. Elementi koji mogu podržati usklađivanje su:

- korištenje jedinstvenog operativnog agenta za sva tržišta;
- striktno postupanje prema odluci o restrukturiranju banke, npr. datum provođenja otpisa ili konverzije;
- pravovremeni protok informacija prema svim relevantnim registrima.

4. TESTIRANJE PRIRUČNIKA

4.1. Ciljevi i obuhvat testiranja

U cilju ispunjavanja zahtjeva iz Očekivanja od banaka, banke trebaju provoditi regularne simulacijske vježbe odnosno testiranja (eng. *dry-runs*).

¹² U skladu s članom 210. stav (2) tačka d) Zakona o bankama nije potrebno izdavanje prospekta.

¹³ Iako je prema članu 210. stav (2) tačka c) propisano da Agencija može provesti neophodne radnje ili zahtijevati donošenje odgovarajućih akata i provođenje svih neophodnih radnji drugih nadležnih organa za izvršenje mjere otpisa i konverzije i/ili provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, banka ipak treba osmisliti instrument kojim se ispunjavaju svi takvi zahtjevi.

Obaveze koje nisu prihvatljive za unutrašnje restrukturiranje bi trebale biti isključene iz testiranja (simulacijskih vježbi).

4.2. Metodologija testiranja

Simulacijske vježbe trebaju testirati mogućnost operacionalizacije priručnika i kapaciteta MIS-ova za pružanje ažurnih i potpunih informacija i podataka za provođenje otpisa i konverzije, kao i za testiranje svih procesa objašnjenih u priručniku.

Banke u simulacijske vježbe trebaju uključiti sva poglavlja priručnika i MIS kapacitete za osiguravanje podataka za otpis i konverziju, s posebnim fokusom na područja koja su ključna za mogućnost restrukturiranja (npr. mogućnost provođenja preferirane strategije restrukturiranja).

Potrebno je primijeniti postepen pristup, počevši od simulacijske vježbe usmjerene na podatke i kritičku provjeru internog procesa provođenja, dok će se ostali elementi priručnika obuhvatiti u narednim fazama testiranjima.

Banke trebaju provoditi redovno testiranje provođenja otpisa i konverzije u skladu s komunikacijom s Agencijom.

Banke trebaju utvrditi sva otvorena pitanja/probleme na osnovu provođenja simulacijskih vježbi i posebno tehničke/operativne i pravne prepreke za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Također, potrebno je napraviti izvještaj o provođenju simulacijske vježbe koji, između ostalog, treba sadržavati naučene lekcije i „gap“ analizu.

4.3. Komponentne simulacijske vježbe (dry-run)

4.3.1. Upravljanje i krizni menadžment

Banke trebaju testirati trenutni upravljački mehanizam za operacionalizaciju otpisa i konverzije kako bi procijenile uloge i odgovornosti te prakticirale spremnost za krizne situacije, postupke eskalacije i proces donošenja odluka.

Banke trebaju testirati procese pripreme komunikacije za operacionalizaciju instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, uključujući spremnost i svijest o potrebi usklađivanja komunikacije s komunikacijom Agencije, te dostupnost brzo raspoložive i pouzdane komunikacije.

Banke trebaju testirati modalitete odobravanja i robusnosti procesa osiguravanja kvalitete za operacionalizaciju instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja.

4.3.2. Interno provođenje

Kod internog provođenja, banke trebaju testirati operacionalizaciju otpisa i konverzije instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza. Na osnovu gore navedenih aspekata, banke trebaju testirati procese/tokove rada s njihovim vremenskim rokovima, zatim koje podatke će biti potrebno generisati te posebno kako su procesi povezani s njima.

Nadalje, banke trebaju testirati procese za: utvrđivanje obaveza koje su zakonski isključene iz otpisa i konverzije; navođenje određenih obaveza koje bi mogle zahtijevati procjenu Agencije za diskrecijskim isključivanjem iz otpisa i konverzije; označavanje u internim sistemima banke obaveza koje podliježu netiranju i utvrđivanje osiguranih obaveza koje podliježu ugovorima o kolateralu.

Vježba testiranja internog provođenja treba obuhvatiti sljedeće ključne elemente:

- **Redoslijed događaja i operativna razmatranja** - banke trebaju testirati redoslijed događaja u internom provođenju instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja.
- **Računovodstvena i bilansna razmatranja** - banke trebaju testirati sva relevantna računovodstvena/bilansna pitanja potrebna za upravljanje i provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja. Osim toga, banke treba da testiraju sljedeće aspekte:
 - priznavanje gubitka u knjigama banke;
 - odobrenja i vremenske okvire za priznavanje gubitka u knjigama (npr. uloga uprave i nadzornog odbora, internih i eksternih revizora, itd.);
 - utjecaj otpisa na povezane aranžmane zaštite (hedging);
 - izradu novog bilansa/materijalnih stavki (nakon restrukturiranja) u skladu s primjenjivim računovodstvenim standardima.
- **Pravna razmatranja** - banke trebaju testirati sva pravna razmatranja koja se mogu pojaviti u kontekstu internog provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja (npr. tretman aranžmana otkupa dionica za zaposlenike, izmjena statuta banke u restrukturiranju, itd.)
- **Porezna razmatranja** - banke trebaju testirati/simulirati (ili, najmanje, kritički se osvrnuti) sva porezna razmatranja banke u restrukturiranju.
- **Komunikacija i druga razmatranja** - banke trebaju testirati komunikaciju s upravljačkim tijelima koja treba biti pripremljena s obzirom na interno provođenje, kao i sva druga razmatranja koja se treba uzeti u obzir u vezi otpisom i konverzijom instrumenata kapitala i prihvatljivih obaveza.

4.3.3. Eksterno provođenje

Svrha simulacijskih vježbi koje trebaju provesti banke je testiranje i procjena operativne spremnosti banke za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, a ne spremnosti eksternih strana i njihovih procesa (npr. registra vrijednosnih papira).

Pripremni koraci za olakšavanje eksternog provođenja i osiguravanje sigurnosti procesa provođenja instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja trebaju biti potvrđeni za vrijeme simulacijske vježbe, dok spremnost eksternih strana ili njihovih procesa treba ostati izvan obuhvata simulacijske vježbe. Pripremni koraci koje banke mogu poduzeti do trenutka kada su podaci zaprimljeni u registru uključuju, između ostalog: odgovornost za slanje uputstava, dostupnost potrebnih podataka, vrijeme, alate, predloške i odgovornost za pripremu uputstava i odgovornost za generisanje podataka i alati koji se koriste od strane organizacionih dijelova banke u generiranju podataka.

4.3.4. MIS sposobnosti

Uspješno provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja u osnovi zavisi od sposobnosti banaka za isporuku pravovremenih, potpunih i visokokvalitetnih podataka u kratkom roku na osnovu zahtjeva Agencije. Sposobnost banaka da pruže podatke treba biti razmotrena u kontekstu Očekivanja od banaka koji utvrđuje sposobnosti koje trebaju biti demonstrirane od strane banke kako bi nad bankom bilo moguće provesti restrukturiranje. Jedna od ovih komponenti se odnosi na „Informacione sisteme i zahtjeve za podacima“ i stoga se direktno odnosi na adekvatnost MIS-a banke za pravovremeno i potpuno izdvajanje podataka o obavezama za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja.

Banke trebaju pripremiti svoje informacione infrastrukture za provođenje instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja te pokrenuti potrebne IT projekte kako bi ispunile zahtjeve Agencije iz dokumenta Očekivanja od banaka.

Od banaka se traži da provedu testiranje svojih MIS sposobnosti za ad-hoc pružanje podataka za provođenje otpisa i konverzije. Glavni elementi testiranja (i posljedičnog izvještaja) trebaju obuhvatiti: dostupnost podataka, potrebno vrijeme za izradu podataka kada banka redovno posluje i kada je u poteškoćama, interne i eksterne procese koji su važni za osiguravanje podataka, uključene MIS sisteme, nivo automatizacije, izvore te prepreke koje se mogu pojaviti. U stvari, banke trebaju biti sposobne pružiti podatke za provođenje otpisa i konverzije unutar 24 sata. Ako je potreban dodatan ručni rad kako bi se osigurali potrebni podaci, banke trebaju dokazati pouzdanost manualnih korekcija.

Banke trebaju osigurati izvještaj u kojem će ukratko opisati rezultat testiranja i naučene lekcije iz simulacijske vježbe provođenja otpisa i konverzije te razraditi glavne elemente testiranja, kako je to navedeno u prethodnoj tački.

Na osnovu rezultata testiranja i kasnije konsultacije s Agencijom, ako je to potrebno, banke trebaju korigirati svoj program postizanja mogućnosti restrukturiranja kako bi se otklonili glavni nedostaci. Osim toga, priručnik se može ažurirati na osnovu stečenih iskustava iz testiranja. Programi rada trebaju omogućiti postepeno podizanje efikasnosti MIS sposobnosti, ali i uključivati korektivne radnje za otklanjanje nedostataka u pogledu dostupnosti, kvalitete, tačnosti, potpunosti i pravovremene dostave.

Završne odredbe

Ove Smjernice stupaju na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“, a primjenjuju se od 01.01.2027. godine.

**Broj U.O.-25-03/24
Sarajevo, 19.06.2024.godine.**

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOG ODOBORA**

Ivanka Galić, dipl. ecc., s.r.

PRILOG 1. Scenarij za provođenje simulacijske vježbe (dry-run) otpisa i konverzije

Za pokretanje redovnog testiranja otpisa i konverzije, na osnovu zahtjeva Agencije, banke trebaju provoditi simulacijske vježbe na bazi sljedećih pretpostavki:

- Redosljed otpisa i konverzije najprije će se primijeniti na neotplaćene instrumente kapitala na pro-rata osnovi u svakoj klasi kapitala (CET1, AT1 i T2), a zatim, kao opće pravilo, slijedi redosljed prioriteta povjerilaca prema propisanom redosljedu prioriteta;¹⁴
- Gubici nastaju na nivou banke, ako se radi o bankarskoj grupi;
- Referenti datum podataka treba biti najbliži datumu provođenja simulacijske vježbe;¹⁵
- U načelu, ukupni iznos gubitaka koji se apsorbira bi trebao biti najmanje jednak ukupnom kapitalnom zahtjevu, a dokapitalizacija bi trebala dovesti do ispunjavanja kapitalnog zahtjeva banke na konsolidiranoj i na pojedinačnoj osnovi. Očekuje se da će banka uzeti u obzir veći iznos gubitaka kako bi ishod simulacijske vježbe bio relevantniji;
- CET1 stavke, osim instrumenata kapitala i računa premija na dionice, kao što su zadržana dobit, akumulirana ostala sveobuhvatna dobit; ostale rezerve i rezerve za opće bankarske rizike, trebaju neograničeno apsorbirati gubitak prije provođenja otpisa i konverzije na instrumentima kapitala i računa premija na dionice;
- U svrhu ove vježbe, banka će s Agencijom uskladiti eventualnu primjenu smanjenja bilansa;
- Kako se gubici ne mogu apsorbirati neizmirenim vlasničkim instrumentima, ti se instrumenti poništavaju, a novi vlasnički instrumenti koji se odnose samo na jednu hijerarhijsku klasu (npr. redovne dionice) bit će izdati povjeriocima koji su obuhvaćeni otpisom i konverzijom, tj. nema potrebe razmotriti izdavanje novih AT1 ili T2 instrumenata.

PRILOG 2. Minimum podataka za potrebe primjene instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja

¹⁴ Propisano članom 227. Zakona o bankama

¹⁵ Npr., ako se pretpostavi da će se hipotetičko restrukturiranje banke dogoditi preko vikenda, značaj dio podatka za otpis i konverziju treba biti sa stanjem na kraju petka (referentni datum) prije samog otpisa i konverzije